

Szegedi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar
Doktori Iskola

Török Bernát

**A SZÓLÁSSZABADSÁG MAGYAR DOKTRÍNÁJA AZ AMERIKAI
JOGIRODALOM TÜKRÉBEN**

Doktori (PhD) értekezés tézisei

Témavezetők:

Dr. Paczolay Péter egyetemi tanár, SZTE ÁJTK

Dr. Majtényi László egyetemi tanár, ME ÁJK

Szeged

2018

1. A kutatás összefoglaló bemutatása

1.1. A kutatás témája

Kutatásom során a szólásszabadság magyar doktrínájának alapjait igyekeztem tisztázni. Bár a kutatást bemutató értekezésben a terület több részkérdése is felbukkan – egyik-másik néhol kifejezetten fontos szerephez is jut az érvelésben –, kutatásom lényege nem a véleménynyilvánítás valamely specifikus témájának kibontása. Tapasztalatommá vált ugyanis, hogy minél jobban keresi az ember a konkrét problémákra adandó válaszokat, annál inkább az válik perdöntővé, tisztázta-e a szólásszabadság doktrínájának horizontális, azaz valamennyi téma számára releváns kereteket nyújtó alapjait. Mindenekelőtt a tartópilléreket kell a helyükre tenni, hogy azután rájuk lehessen építeni a speciális kérdésekre kifuttatott érveket.

Az értekezés a szólásszabadság jogával foglalkozik. Nem szenvtelenül teszi ezt, hanem abból a meggyőződésből, hogy a véleményszabadságot vizsgálva demokráciánk állapotáról, minőségéről, jellemzőiről kapunk képet. Ebből a meggyőződésből fakadóan a dolgozat a szólás szabadságának elkötelezettjeként kíván érvelni: valamennyiünk és a közjó érdekét is szolgáló szabadság ez esetben azt kívánja meg, hogy az összetett valóság körülményeinek mérlegelésekor „hüvelykujjunkat a véleménynyilvánítás jogának serpenyőjén tartsuk”.¹ Nem azért, hogy minden esetben a mérlegelés győzteseként hozzassuk ki, hanem azért, mert e nélkül jóval többször maradna alul, mint ahányszor azt alkotmányos céljaink elérése szempontjából megengedhetnénk magunknak.

A dolgozat a szólásszabadságra alapvetően nem mint kommunikációs anyajogra, hanem mint önálló alapjogra fókuszál. A sajtószabadság markánsabb jelenlétének sem az az oka, hogy a hozzá kötődő önálló dogmatikai kérdéseket tisztázzuk, hanem az, hogy a sajtót érintő esetek sokszor magának a szólásszabadságnak a lényegéről is mindennél szemléletesebben szólnak.

Az értekezés célja a szólásszabadság magyar doktrínájának tisztázása. Ehhez először is határozottan állítanom kell, hogy a szólásszabadságnak létezik magyar

¹ Az amerikai irodalomban oly sokak által vallott ökölszabály: „thumb on the scales in favor of free speech”.

doktrínája. Ma már – történelmi léptéket jelentve – csaknem harminc év alkotmánybírósági határozatai állnak a rendelkezésünkre, és ennek elemzése mindenképp igazolja előzetes feltevéseinket: az értelmezések sora – szorosan a nyugati demokratikus hagyományba illeszkedve, de – végül sajátos hangsúlyokat hordozó gyakorlattá állnak össze.

Munkám közben mindvégig arra törekedtem, hogy megfelelő egyensúlyt tartsak egyfelől az esetjogban foglalt hazai doktrína leírása és magyarázata, másfelől a doktrínát meggyőződésem szerint vezetni hivatott értékek képviselte között. A dolgozatnak fontos és megerősítő üzenete, hogy ez a törekvés nem bizonyult lehetetlen vállalkozásnak: a magyar gyakorlatból nagyon is kifejthető egy olyan szólásszabadság-vízió, amely kellő összhangban van az általam vallott releváns alkotmányos értékekkel és célokkal. Másképpen fogalmazva: a hazai esetjog bőven elegendő muníciót szolgáltatott a szólásszabadság általam is helyesnek gondolt koncepciójának kibontásához. Az értekezés törekszik arra, hogy az interpretáció fősodrából kilógó, néha azonban kifejezetten markáns döntésekre is értelmes feloldást találjon, ezzel is erősítve az érvelés központi szálát.

A dolgozat a szólásszabadság magyar doktrínájának alapjaira fókuszál. Megközelítésem azt a meggyőződést tükrözi, hogy a szólásszabadság világában felmerülő újabb és újabb kihívások konceptualizálásában és megválaszolásában – a problémák technikai részleteire is kiterjedő megértést követően – annak van döntő szerepe, hogy a válasz után kutató fejében rend van-e a doktrína alapjait illetően. A szólásszabadság változatos gyakorlatában végeredményképpen minden azon múlik, hogy tudjuk-e honnan indulunk, és tudjuk-e, hová szeretnénk eljutni. Tájéolóink pedig csakis a doktrína alapvetései, illetve a mögöttük felsejlő alkotmányos értékeink és céljaink lehetnek.

Azoknak az alaptéziseknek az elemzésére vállalkoztam, amelyek személyes tapasztalataim szerint úgy szövik át nagy hatással a szólásszabadság egész gyakorlatát, hogy e szerepükhöz képest méltatlanul kevés tisztázó munka foglalkozik velük a magyar irodalomban. A már önmagában is a kutatómunka részét képező szelekció elsődleges szempontja tehát adott kérdéseknek a hazai eszmecserében és joggyakorlatban betöltött szerepe és jelentősége. Emellett az a szempont is növelte egyes kérdések vizsgálatának fontosságát, hogy sok esetben épp a legtöbbet emlegetett

tételek (például a tartalomsemlegesség érve) tűnnek leginkább reflektálatlannak, kidolgozatlannak.

1.2. A kutatás módszere

Az értekezés egyfelől kapcsolódik a kontinentális jogtudományi munkák többségéhez, és jogdogmatikai kutatást végez. A szólásszabadság hazai joggyakorlatában használt – vagy éppen kevésbé használt, a gyakorlatnak azonban meghatározó kereteket nyújtó – fogalmakat és tételeket igyekszik tisztázni annak érdekében, hogy hozzájáruljon átgondoltabb, koherensebb alkalmazásukhoz.

Másfelől ugyanakkor a jogdogmatikai módszer alkalmazásakor a dolgozat szokatlan eszközhöz nyúl: a hazai gyakorlat tisztázásához az amerikai jogirodalom áttekintését teszi meg kiindulópontnak. Az elemzés módszere így alapvetően két meghatározó elemből épül fel: az egyes kérdéskörökhöz tartozó, számunkra releváns tengerentúli diskurzus ismertetéséből, valamint a magyar alkotmánybírósági gyakorlat feldolgozásából.

1.2.1. Ami az amerikai kitekintést illeti, fontos leszögezni, hogy a dolgozat nem alkalmaz összehasonlító módszert. Tárgya nem az amerikai gyakorlat ismertetése és összevetése európai, hazai értelmezésekkel. Az értekezés tehát az amerikai jogirodalmat használja ugyan, de a magyar doktrínát kívánja tisztázni. Bár a szólásszabadság egyes kérdéseire adandó válaszaink korántsem azonosak itthon és az Egyesült Államokban, a tengerentúli diskurzus vizsgálata rendkívül termékeny lehet az európai, kiváltképp a magyar elemző számára.

Az amerikai teoretikusok a véleménysszabadság körében másoknál régebb óta és intenzívebben foglalkoznak azokkal a horizontális, a doktrína egészét meghatározó elemekkel, fogalmi kérdésekkel, amelyek elemzésemnek is tárgyát képezik. A dolgozatnak fontos kutatási célja e tekintetben már önmagában az, hogy ebből a már-már túlbujánzó irodalomból kiszűrje a számunkra releváns érveket.

A kontinentális és az angolszász jogi elemző hozzáállás között meglévő vitathatatlan eltérések ellenére a szólásszabadság joga mindenképpen olyan terület,

ahol a tengerentúli gondolatmenetek használhatósága kerül előtérbe. Ebben a körben ugyanis a szigorú fogalmi elhatárolások és jogdogmatikai formulázások – a kontinentális közegben is – eleve korlátozottabb célt tűzhetnek maguk elé. A szólások valósága és értékelése oly mértékben függ szituatív és kontextuális elemektől, hogy a szigorú absztrakt-rendszerező leírás a jogászai megértés számára is elégtelen önmagában. A formulákon túli világ becsatornázásához pedig sok szempontból már éppen a kontinentális gondolkodáshoz képest szabadabban mozgó, a külső kontextusra könnyebben kitekintő angolszász érvelésmód nyújt hathatósabb segítséget. Ezzel összefüggésben talán az is említésre méltó, hogy a sokszor szenvedélyes álláspontokat hozó, érdekek és érvek átélhetőségéről is szóló véleménysszabadság-vitáinkhoz az Egyesült Államokban folytatott diskurzus több ponton is szemléletesebb nyelvezetet nyújt, mint saját terminológiánk.

Nem volt céлом komparatív kutatások végzése. A módszert megalapozó állításom mindössze annyi, hogy az amerikai irodalom számunkra releváns fogalomkészletének elemzése jelentős mértékben hozzásegít minket a magyar joggyakorlat tisztázásához. Ez a feltevés természetesen nem légből kapott: míg más körülmények között eleve megkérdőjelezhető lenne az értelme, addig ebben az esetben szilárd alapjai látszanak. A magyar Alkotmánybíróság ugyanis kezdettől fogva sokat merített a szólásszabadság amerikai felfogásából, és eközben a hazai gondolkodásba is beemelte annak több meghatározó szempontját. A tengerentúli diskurzus áttekintésének hasznait nem rontja le, hogy az Alkotmánybíróság más – különösen német – mintát is használt joggyakorlatának kialakításakor, így egyes dogmatikai elemek tisztázása – kiváltképp az intézményvédelem körében – nem történhet amerikai kitekintéssel.

Az értekezés alapszemlélete szerint az amerikai szólamok meghallása az értő fül számára nem az egységesítés erőltetéséről, hanem a fogódzók differenciált megragadásáról szól: a hasonlóságok terén segítenek feltárni számunkra a közös hagyomány mélyebb gyökereit, ahol pedig különbségeket találunk, ott éppen azok megértését mélyítik el bennünk.

Úgy is fogalmazhatnám, hogy a kutatás a szólásszabadság amerikai doktrínája részleges magyarországi importjának járt utána. Egyfelől kétségtelen, hogy a tengerentúli hagyomány egyes elemeinek átvétele az importálás markáns példájának tűnik: a kommunizmus irányított és cenzúrázott társadalmi diskurzusából kitörve a jogállami alkotmány értelmezői a véleménysszabadság csaknem százéves amerikai

modellje felé (is) fordultak. Másfelől ugyanakkor a szólásszabadság fejlődő magyar doktrínája – kivételesen erős társadalmi kontextualitására tekintettel nem meglepő módon – később ékes bizonyítéka lett annak a tézisnek, hogy az így végrehajtott jogimport aligha jelenthet imitálást, és a joggyakorlatban előbb vagy utóbb törvényszerűen megjelennek az eredeti merítés korlátozott hatásának jelei. Az értekezés vállaltan ennek a kettőségeknek a jegyében végzi el a kitűzött munkát: egyrészt kiemeli a tengerentúli import meghatározó elemeit, másrészt eredeti jelentésük tükrében, de már speciális magyar értelmükre fókuszálva tisztázza őket.

A magyar gyakorlat elemzésekor az egyes fejezetek természetesen a releváns magyar irodalmi források következtetéseire is kitérnek, a hazai tudományos viták medrébe helyezve a jelen kutatás eredményeit.

1.2.2. A dolgozat módszerének másik eleme az Alkotmánybíróság döntéseinek elemzése. A magyar joggyakorlat vizsgálatát a dolgozat annak ellenére leszűkíti az elmúlt harminc év alkotmánybírósági termésére, hogy a bírósági vagy egyes hatósági esetjog is fontos tanulságokkal szolgálhatna. Az elemzésben érintett dogmatikai kérdések azonban mindenekelőtt az Alkotmánybíróság előtt dőltek el eddig is, és a bírói döntésekben foglalt jogértelmezések alkotmányossági felülvizsgálatát lehetővé tevő alkotmányjogi panasz bevezetésével ez a tendencia még világosabbá fog válni. A kutatás során tisztázott alaptézisek és alapszemlélet tekintetében tehát az alkotmánybírósági értelmezések bírnak döntő jelentőséggel.

Másfelől ugyanakkor a dolgozat nem szűkíti tovább a vizsgálat tárgyát, és nem csupán az Alaptörvény hatálybalépését követő alkotmánybírósági gyakorlatot tekinti relevánsnak. A kutatás számára fontos dogmatikai kérdések esetében ugyanis maga az Alkotmánybíróság is deklarálta: nincs törés az Alaptörvény előtti és utáni értelmezések között. A dolgozat ismerteti is azokat a döntéseket, amelyek a korábbi határozatokban foglaltak megerősítése, továbbfejlesztése mellett törtek lándzsát. Ha ez így van, akkor pedig már kifejezetten megfordul a hivatkozhatóság logikája: a szólásszabadság doktrínáját vizsgálva nemhogy helyük lehet az új alkotmány előtti huszonöt év döntéseinek, hanem azok nélkül nem is érthetők meg teljesen a mai jogértelmezések.

A kifejtés igen egyenetlenül tér ki a kérdésekhez tartozó strasbourgi joggyakorlatra. Egyes fejezetek részletekbe menően ismertetik az Emberi Jogok Európai Bíróságának

vonatkozó eseteit, míg más fejezetek nélkülözik ezt. A dolgozatnak ez a karakterisztikája abból fakad, hogy a magyar doktrína tisztázására vállalkoztam, összehasonlító módszer alkalmazása e tekintetben sem állt szándékomban. Az emberi jogi bíróság szerepe ugyanakkor sajátos: fontos pontokon a hazai értelmezések megértése, de legalábbis magyarázata sem tud teljes lenni judikatúrájának figyelembevétel nélkül. Ezeken a pontokon ezért érdemben kitérek a strasbourgi döntésekre, viszont ahol sem magyarázó, sem orientáló erővel nem bírnak, ott mellőzöm vizsgálatukat.

Mindezek alapján az értekezés módszere összességében kétféle gyümölcssel kecsegtet: az elemzés végigkövetésével egyrészt a véleményszabadság leggazdagabb szakirodalmának számunkra releváns főbb témáiról kapunk rendszerező áttekintést, másrészt közelebb kerülünk a szólásszabadság magyar doktrínáját meghatározó alaptételek tisztázásához.

2. A kutatás eredményeinek bemutatása

2.1. A közlések alkotmányos alapértéke (II. fejezet)

1. A szólásszabadság hatálya, vagyis a „szólás” fogalma normatív természetű. Nem a hétköznapi értelemben vett beszéd, hanem a kommunikáció (megszólalások vagy egyéb cselekvések) bizonyos jellegzetességei teszik alkalmazandóvá a szólásszabadság garanciáit.

2. A releváns attribútumok azonosítását az határozza meg, hogy miben látjuk a szólásszabadság elméleti igazolását. A szólásszabadság hatálya a kommunikációnak csak azokra a megnyilvánulásaira terjed ki, amelyek ebből a szempontból értékesek.

3. A szólásszabadság megfelelő védelmét az biztosítja, ha egyfelől szélesebben húzzuk meg a hatálya alá tartozó ügyek körét, másfelől e körön belül különböző mértékű védeltséget biztosítunk a kommunikációnak. A szélesebb hatály a szólásszabadság védelmét szolgálja, mivel annyit feltétlenül biztosít, hogy a szólásszabadság szempontjait a kommunikáció szélesebb spektrumában kell relevánsnak tekinteni.

4. A szólásszabadság magyar joggyakorlata, így a jog hatályának kijelölése legátfogóbban a demokratikus részvétel szempontját középpontba állító igazolás alapján magyarázható.

5. A szólások alkotmányos alapértékét a nyilvános társadalmi kommunikációban való részvétel adja meg.

6. A hatály alá vonás kérdése nem tehető függővé a konkrét megszólalás eseti jellemzőitől, különösen tartalmi elemeitől: minden szólás, amely része a társadalmi gondolatcserének, a szólásszabadság hatályába tartozik; és minden közlés, ami nem része, nem tartozik oda.

7. A demokratikus részvétel szolgálata nem az egyetlen igazoló érv a szólásszabadság magyar koncepciójában: az egyéni autonómia, a személyiség szabad kibontakoztatása nagyon fontos kiegészítő (egyres kérdéseknél akár döntő) szereppel bír.

8. A joggyakorlatban a tájékozott döntéshozatal szempontja is szerephez jut, illetve az igazság keresésének érve is megjelenik.

2.2. A közügyek vitájának körvonalai (III. fejezet)

9. A vélemény szabadság hatálya alá tartozó közlések nem ugyanazzal az erővel jönnek számításba, mivel nem azonos módon állnak kapcsolatban az igazolás alapvető értékével, a demokratikus részvétellel: a közügyek vitája a szólásszabadság legbelső védelmi köréhez tartozik.

10. Az alkotmányos védelem szempontjából alapvető jelentőséggel bír, hogy a társadalmi párbeszédbe belépő közlések közül melyeket soroljuk a közvita körébe. Törekvésünket, hogy gyakorlati jogi tesztjeinkkel világos és egyértelműen alkalmazható határokat húzzunk meg, összességében mégsem koronázhatja siker.

11. A megszólalással érintett személy státusza korántsem ad a kezünkbe mindent elrendező tesztet a közügyek vitájának meghatározásakor: bár meghatározó szempontja marad az alkotmányos vizsgálatnak, de nem építhetünk csak rá. A fokozott védelemre irányadó szempontok egyfelől tágabb körben irányadók, mint a közhatalom gyakorlóit vagy a hivatásszerűen közszereplést vállalókat érintő bírálatok köre, másfelől azonban nem vonatkoznak a közéleti szereplőket illető, de közügyekkel kapcsolatban nem álló véleményekre.

12. Bár a gyakorlat világos tétele a kereskedelmi szólások kevésbé szigorú védelme a szólásszabadság alapján, a gazdasági érdek, érintettség vagy kihatás sem ad a kezünkbe egyértelmű tesztet a közügyek vitájának meghatározásakor. A kereskedelmi érdeket is érintő kommunikáció összefonódhat a közügyek vitájával.

13. A művészeti alkotások, bármilyen fontosak is legyenek a társadalmi párbeszédben, önmagukban még nem tartoznak a közvita dogmatikai körébe. A közlés művészi jellege a szólásszabadság felőli értékelés fontos szempontja marad, de a közügyek vitájának meghatározásához önmagában nem visz közelebb.

14. A szólással érintett kérdés közérdekűségére fókuszáló általános tesztrel sem tudunk biztosabb eredményre jutni: az ilyen teszt – helyesen – az ügy valamennyi

körülményének összetett mérlegelésére szólít fel, ezzel azonban el is veszíti a releváns tényezőket valóban kijelölő szerepét.

15. A jogi tesztek rendeltetése tehát ebben a körben korlátozott: bár sok esetben nagy hasznunkra vannak a mérlegelés során, összességében nem várhatjuk tőlük a releváns körülmények biztos beazonosítását. Összetettségük ugyanakkor a lényegre tereli figyelmünket: döntésünk társadalmi kontextusára és a célul tűzött alkotmányos érték szolgálatára.

16. A közügyek vitájának helyes felfogásában a demokratikus részvételt szolgáló demokratikus közvélemény alkotmányos értékének szem előtt tartása lehet segítségünkre: belőle vezethetők le azok az alkotmányossági szempontok, amelyeknek döntéseink eredményeképpen jellemezniük kell a közügyek demokratikus vitáját.

17. A demokratikus közvélemény irányadó jellemzői:

17.1. saját törvényei szerint alakul: a közügyek vitájához tartozásról sokkal inkább a beszéd konkrét társadalmi körülményei döntenek, semmint előre rögzített jogi előírások

17.2. tágabb a politikai diskurzusnál, de szűkebb a nyilvános társadalmi párbeszéd körénél

17.3. a demokratikus közvélemény a polgárok részvételét, közügyekbe kapcsolódását támogató, sőt sürgető alkotmányos érték

17.4. a demokratikus közvélemény égisze alatt a diskurzus érintettjeit autonóm és felelős polgároknak tekintjük, akik aztán közösen viselik a véleménycsere eredményét

17.5. a demokratikus közvélemény alakulásának kitüntetett fontosságú csatornája a sajtó: tartalmi definíció híján mérlegelésünk törvényszerűen talál kapaszkodót a közvélemény-formálás hagyományos és üzemszerű csatornáiban

17.6. a demokratikus közvélemény fogalmának negatív ismertetőjegye, hogy nem tartalmi jellemzőket takar: önmagában véve olyan állami beavatkozásokat alapoz csak meg, amelyek a szabad nyilvánosság kereteit, szerkezetét teremtik meg

18. A közügyek vitájának szerepe az, hogy hangsúlyozza: lennie kell egy társadalmi kommunikációs térnek, amelyet ezek szerint az alapszempontok szerint rendezünk be, máskülönben sérülnek a kormányzás demokratikus alapjai.

2.3. A szólással okozott ártalmak (IV. fejezet)

19. A szólásszabadság nem ártalmatlansága miatt nyer kiemelt védelmet, hanem éppen a szólásokkal okozható bizonyos bántalmak ellenére, mivel csak így képes biztosítani a demokrácia működéséhez elengedhetetlenül szükséges jogot a szólásra.

20. Míg a szólások veszélyes következményei megfelelő kauzális kapcsolat esetén kellő alapot nyújtanak a beavatkozásra, addig a szavak pusztá meghallásából fakadó („bennerejlő”) sérelmek nem igazolhatnak széles körű szabályozást.

21. A szólások ártalmainak helyét a jogi mérlegelésben kijelölő módszertani szabály, hogy a bántalmaknak annál nagyobb a súlya, minél inkább felfoghatók egyéni alanyi jogi sérelemként.

22. A szóban forgó sérelem pontos azonosítása konkrét mércék tisztázását segíti: míg a rémhírterjesztés tesztje a „nyilvánvaló és közvetlen veszélyhelyzet”, addig az uszításnál már a veszély valamivel enyhébb (valós, belátható) alakzata is korlátozást indokolhat, mivel az uszító alanyi jogokat veszélyeztet.

23. A gyalázkodás – mint „bennerejlő ártalmakat” hordozó szólás – nem büntethető.

24. A főszabállyal feszültségbe kerülő határozatok rendszerbeli helyét akkor találhatjuk meg, ha a bennük vizsgált sérelmek megkülönböztetésével sajátos és kivételes teszteként tekintünk rájuk, amelyek az érintett ártalmak egyedisége miatt nem terjeszthetők ki további esetekre.

25. Közösségi érzékenységet, tűrésküszöböt védő és azt mindenkire ráerőltető („asszimilációs”) jogalkotásra kivételes és szűk körben kerülhet csak sor: a nemzeti jelképek esetében az „egységesítő törekvés” – az alkotmányban nevesített szimbólumok révén – a magyar politikai közösség egyetlen tagja számára sem kirekesztő, mivel nem egyes kulturális, vallási, nemzetiségi közösségek speciális normáira vagy érzékenységére szabott.

26. Az önkényuralmi jelképek használatát és a diktatúrák bűneinek tagadását tiltó szabályok helyes értelmezés mellett nem mások érzékenységét óvják, hanem legfőltettebb demokratikus alkotmányos eszméink aláásása ellen védenek.

27. A közösséget sértő közlések szankcionálására csak további speciális körülmények között kerülhet sor: a „foglyul ejtett közönség” esetében a szituatív tényezők, az „átsugárzás” polgári jogi megoldásánál a védelem tárgyának (az emberi méltóság korlátozhatatlan magjának) különlegessége tekinthető ilyennek.

28. A sérelmek értékelésének alapszemlélete: a sérelmek helyét és jelentőségét mindig annak figyelembevételével kell kijelölni, hogy a szólásszabadság alkotmányos joga érvényesülni tudjon.

29. A következetes joggyakorlat a sérelmek jogi orvoslásának még egyéni jogok érintettsége esetén is megálljt parancsol, ha az a közügyek demokratikus vitáját ellehetetlenítené vagy jelentősen megnehezítené.

2.4. A szóláskorlátok tartalomsemlegességének relevanciája (V. fejezet)

30. A közlések korlátozásának tartalomsemlegessége az alkotmányossági mérlegelés egyik alapeleme. A tisztázásért kiáltó kihívások ellenére a magyar gyakorlat jellegadó módon honosította meg a tartalomalapú vizsgálatot.

31. A tartalomalapú vizsgálat magyar módszere, a „külső korlát” meglétének vizsgálata ugyanakkor jellemzően nem a szólas tartalmától vagy kommunikatív hatásától függetlenül megragadható mércét jelent – már iskolapéldája, az uszítás tesztjének esetében sem.

32. A „külső korlátnak” a személyiségi jogok védelme mellett a közösségek méltósága vagy az alkotmányos alapértékek ellen irányuló közlésekkel szemben is bevett módon használható kategóriája nem lehet alkalmas arra, hogy a tartalomalapú és a tartalomsemleges korlátozások szétválasztásának módszere legyen.

33. A szólas tartalma és módja közti különbségtétel értelmetlen és védhetetlen megkülönböztetés, ha az utóbbi alatt – amint azt a magyar gyakorlat teszi – a közlés stílusát, kifejezőmódját értjük.

34. A tartalmi megközelítés felidézésével középpontba helyezett egyes szempontok nem törtek össze a „külső korlát” ellentmondásainak súlya alatt. E tényezők megragadása mellett ugyanakkor azt is tisztáznunk kell, mely pontokon érdemes meghaladnunk a szigorú tartalmi vizsgálatot.

35. A tartalomsemlegesség érvényes tételei:

35.1. A véleménynyilvánítás jogának a hatálya a nyilvános társadalmi párbeszédben résztvevő közlésekre tartalmuktól függetlenül kiterjed. A hatály alá vonás kérdése nem tehető függővé a konkrét megszólalás tartalmi elemeitől.

35.2. A szólások korlátozásának indokát nem önmagában a tartalomban, hanem a közlés kontextusában kell azonosítani. A véleménynyilvánítás megszorítása nem hivatkozhat önmagában valamely közlés tartalmának értéktelenségére, hamisságára, elfogadhatatlanságára.

35.3. A nézőpontok között szelektáló állami beavatkozás tilalma továbbra is a magyar gyakorlat egyik vezérelve.

35.4. A hazai doktrína a tartalomsemlegességnek azt a felfogását jeleníti meg, amely elsődlegesen nem önmagában a tartalmat figyelembe vevő szabály jelentette kockázatra, hanem más veszélyre koncentrált: mindenekelőtt a szólásszabadság korlátozásának motivációjára irányítja a figyelmünket.

35.5. Nem önmagában annak van döntő jelentősége, hogy a jogalkotó beavatkozása érinti-e a közlések tartalmát, üzenetét vagy sem, hanem annak, hogy a beavatkozás mögött alkotmányosan védhető vagy védhetetlen indokok, szándékok húzódnak-e meg.

35.6. A nyilvánosság torzítására vagy megszorítására irányuló kormányzati szándék az alkotmányossági vizsgálat során leleplezhető.

35.7. A tartalmi megközelítés jelentette dichotómiából kilépve lehet és kell szigorú szólásszabadság-vizsgálatot folytatnunk: a látszólag tökéletesen tartalomsemleges szabályozást is a legszigorúbb mércével kell megítélnünk, ha az állam mások elhallgattatására irányuló szándéka sejlik föl a körülményekből.

35.8. A szemléletváltás tétje: napjainkban sokkal gyakoribb, hogy a szabályozó a kommunikációs közeget, infrastruktúrát, szerkezetet próbálja meg befolyásolni – kulcsfontosságú, hogy alkotmányjogilag igazolhatatlan motivációval ne tehesse ezt meg.

2.5. A szólásszabadság védelmének dinamikája (VI. fejezet)

36. A szólásszabadság gyakorlatának gazdagsága, a mérlegelendő körülmények változatossága a jogi tesztek alkalmazhatóságát behatárolja. Az ügyek megoldását segítő egyes formulák helyes alkalmazásához mindenekelőtt figyelemmel kell lennünk a szólások korlátozásának dinamikájára, vagyis a beavatkozás mozgásterét meghatározó alapvető összefüggésekre.

37. A szólásszabadság védelmének dinamikája a védelem abszolutisztikus, kategorikus formájától a versengő jogokkal és értékekkel való eseti mérlegelésig terjedő skálával írható le.

38. A magyar alapjogi dogmatikától nem idegen az eseti mérlegelésen túlmutató alapjogi védelem gondolata: kivételesen, kiemelt védelemben részesített alapjogokkal kapcsolatban sor kerülhet arra, hogy az alapjog lényeges tartalmának relatív meghatározását tartalmi jegyek megadásával törjük meg.

39. A szólásszabadság dogmatikájában a kategorikusabb védelem logikájának is helye van, mivel egyértelműen rendelkezik az ehhez szükséges két fogalmi elemmel: mind az alapjog kiemelt védettsége, mind lényeges tartalmának megragadhatósága megkérdőjelezhetetlen.

40. Bár a véleményszabadság kitüntetett helyéről szóló tételeket a gyakorlat e jog teljes hatálya alatt felhívja, egyes területeken – különösen a kereskedelmi kommunikáció terén – a versengő jogokkal, értékekkel szembeni mérlegelésben a törvényhozó rendkívül széles mozgástérrel rendelkezik.

41. A közügyek vitájában a szólásszabadság védelme nem az egyedi ügy változatos körülményeiben, hanem a szóban forgó közlések általános alkotmányos értékében gyökerezik, és kategorikussá válik. Ebben a körben a versengő értékek mérlegelésének nézőpontja nem esetről esetre dől el, hanem alkotmányosan determinált: mindig a szólásszabadság kiemelt jelentősége felől kell megközelíteni és értékelni a felmerülő tényezőket.

42. A közügyek vitájának körében domináló szemlélet egyik fontos ismérve a joggyakorlatban, hogy az alkotmányossági vizsgálat ez esetben valójában a korlátozás alaptörvény-ellenességének vélelmére épül.

43. A versengő alkotmányos szempontok köre szituációtól függően változhat, de a szólásszabadság kategorikusabb védelemmel körülbástyázott területét nagy szigorral kell oltalmazni.

44. A lényeges tartalom védelmének kategorikussága a jogrendszer egészére (nem csupán az *ultima ratio* büntetőjogra) szóló érvennyel bír.

3. A doktori értekezés témájában született publikációk

A közügyek vitájának körvonalai a szólásszabadság magyar doktrínájában. In: Koltay András – Török Bernát (szerk.): Sajtószabadság és médiajog a 21. század elején 4. Budapest, Wolters Kluwer, 2017. 425-460.

A szólásszabadság védelmének dinamikája. Magyar Jog 2017/12. 721-733.

A művészet a szólásszabadság körében. A művészi szabadság önálló alapjogi nevesítésének értelméről. BUKSZ 2017/2. 157-164.

Szólásszabadság és blaszfémia. A jogi megközelítés megkerülhetetlen összetettségéről. In Medias Res 2016/1. 85-91.

Alkotmányjogi tesztek hálójában. A sajtószabadság esete a tőkepiaccal. In: Fejes Zsuzsanna – Török Bernát (szerk.): Suum cuique: Ünnepi tanulmányok Paczolay Péter 60. születésnapja tiszteletére. Szeged, Pólay Elemér Alapítvány, 2016. 671-684.

A politikai reklámozás magyar szabályozásáról. Érvek a médiakampány nagyobb szabadsága mellett. In: Cserny Ákos (szerk.): Választási dilemmák. Tanulmányok az új választási eljárási törvény novumai és első megmérettetése tárgyában. Budapest, Közzszolgálati Egyetem, 2015. 151-174.

A szólásszabadság hatóköre és az általa nyújtott védelem. Az elhatárolás jelentősége a magyar joggyakorlat példáin. Magyar Jog 2015/7-8. 385-393.

A közlések alkotmányos alapértéke a szólásszabadság magyar koncepciójában. Mit fed le a véleménynyilvánításhoz való jog hatálya? In: Koltay András – Török Bernát (szerk.): Sajtószabadság és médiajog a 21. század elején 2. Budapest, Wolters Kluwer, 2015. 203-224.

Can religions or religious people be protected against blasphemy? In: András Koltay (ed.): Media Freedom and Regulation in the New Media World. Budapest, Complex Wolters Kluwer, 2014. 509-531.

A gyűlöletbeszéd tilalmának médiajogi mércéi. Jogtudományi Közlöny 2013/2. 59-72.

A Legfelsőbb Bíróság ítélete az emberi méltóság sérelmét megállapító médiahatósági határozatról. Az emberi méltóság hatósági védelmének kérdései a médiajogban. Jogesetek Magyarázata 2012/3. 58-65.

A vallási meggyőződés tisztelete a magyar médiaszabályozásban. In: Miklósi Zoltán – Szabó Máté Dániel (szerk.): A személyiség burkai. Írások a 60 éves Majtényi László tiszteletére. Budapest, Eötvös Károly Intézet, 2010. 111-128.

University of Szeged
Faculty of Law and Political Sciences
Doctoral School

Bernát Török

**THE HUNGARIAN FREE SPEECH DOCTRINE IN THE LIGHT OF
THE AMERICAN LITERATURE**

Synopsis of PhD dissertation

Supervisors:

Prof. Dr. Péter Paczolay, SZTE ÁJTK

Prof. Dr. László Majtényi, ME ÁJK

Szeged

2018

1. The subject-matter and methodology of the research

1.1. The subject-matter

In my research I explored the foundations of the Hungarian doctrine of freedom of speech. Although some particular free speech issues (i.e. hate speech, the protection of human dignity, commercial speech etc.) are also touched by the dissertation, its main goal is not to unfold some specific problems of this freedom. Looking for solutions to this kind of problems I have come to realize that the decisive question is whether or not the foundations of the doctrine are clarified. Constitutional factors embracing the doctrine as a whole need to be identified and unraveled first.

The dissertation deals with the law of freedom of expression. Its approach is driven by the conviction that this analysis reveals also key characteristics of the nature of our democracy. The thesis, committed to this freedom, aims to argue that our democratic interest and common good require „holding our thumb on the scales in favor of free speech”. Not in order to make it prevailing in each and every situation but because without this approach it will be suppressed so many times that we cannot afford in our efforts to achieve our constitutional goals.

In terms of the peculiar distinction in the Hungarian jurisprudence, the dissertation takes, for its own purpose, freedom of speech rather as a separate fundamental right than as the „mother-right” of other freedoms, the so-called fundamental rights of communication. Whenever other specific rights (e.g. freedom of the press or that of assembly) are concerned, it is for shedding some light on the original free speech doctrine.

The dissertation aims to clarify the Hungarian free speech doctrine. To do so, I certainly have to claim in the first place that there is such thing that a Hungarian doctrine of freedom of speech. The review of the jurisprudence of the Hungarian Constitutional Court proves my presupposition: the almost thirty-year-long case-law – while deeply rooted in the common Western democratic tradition – is to be regarded as a constitutional interpretation with its own peculiarities.

During my work I was seeking to strike the right balance between describing the actual doctrine embedded in the case-law, on the one hand, and standing for values and arguments that are, in my personal views, to drive the constitutional adjudication, on the other. An important and confirming conclusion of the research that this endeavor has not been proved mission impossible: the Hungarian case-law can amply provide for the sufficient base of a free speech vision that I can support. In the meantime, the analysis does not evade important decisions not fit to the main construction, but attempts to give a reasonable explanation to them instead.

The thesis keeps its focus on the foundations of the Hungarian free speech doctrine. I strongly believe that the successful conceptualization and explanation of new and new problems in the world of freedom of expression turns upon the appropriate clarification of the very foundations of the whole field. Free speech doctrine is constantly getting more and more complex and challenging, and we can answer to these challenges only if the underlying values and constitutional objectives were put in their right place first.

I explored the fundamental theses and factors that are determining for the doctrine as a whole, while the Hungarian literature does not address them sufficient to this importance. Selecting the most pressing problems was itself part of my research and was based on both the significance and the obscurity of these questions.

1.2. Methodology

The dissertation, on the one hand, follows the main continental legal tradition conducting a dogmatic research. It unravels terms and theses used in the Hungarian jurisprudence of freedom of expression in order to contribute to a more proper and more coherent application.

On the other hand, my research applied this method a rather unusual way: it takes the American literature as a starting point for the clarification of the Hungarian case-law. The methodology thus consists of two main components: the review of the American discourse relevant to our doctrinal issues, and the analysis of the jurisprudence of the Hungarian Constitutional Court.

1.2.1. As for the use of the American discourse, it should be noted that the research does not deploy comparative methods. Its subject is not the review of the jurisprudence in the United States compared to the case-law in the Hungarian jurisdiction. The American legal literature is used in the dissertation in order to shed light on the Hungarian doctrine. Although our solutions to particular free speech problems are diverging in the United States and here in Hungary, the European and, especially, the Hungarian researcher can well benefit from the analysis of the relevant American discourse.

The American discussion has been exploring the fundamental-horizontal doctrinal questions of freedom of speech for a long period of time and the most intensive way. It was in itself one of my research objectives to select the arguments and thoughts relevant to us from this unparalleled and superabundant literature.

Despite the differences of research attitudes in the civil law and the common law systems, free speech law is without doubt a field where American arguments can be helpful and elucidating. In this domain our continental dogmatic analysis can set up limited objectives anyway: the reality and evaluation of speech are so dependent on the social situation and context that a rigorous abstract-dogmatic method alone is insufficient to understand even the legal doctrine. For taking key factors beyond the legal formulae into account then the common law approach, that prefers a freer way of arguments and traditionally turns easier to the external social context, can be insightful. In addition, it is worth adding, the American discussion provides us a language sometimes more appropriate to grab and describe crucial points of the doctrine of freedom of speech usually accompanied by passionate and empathy-sensitive debates.

It was not my goal to pursue comparative research. My main claim to underpin the method applied is the following: the review of the relevant American literature and free speech methodology can bring us closer to understanding our own Hungarian doctrine. This hypothesis may well be questioned from the very beginning in other circumstances but for our purpose it has a solid base: the Hungarian Constitutional Court has from the outset used arguments and conceptual frameworks of the American free speech jurisprudence having taken them as foundations of its own developing case-law. Important concepts of the American tradition have thus become part of the

Hungarian doctrine as well. I am certainly not arguing that our entire doctrine can be explained from an American perspective, since it was not the only example that our jurisprudence could use for its own purpose – the German influence has also been remarkable. But the review of the discussion overseas can shed light on some doctrinal questions that seem just the most challenging. I am also not claiming that our doctrines are identical in these issues: the American literature helps us either unravel the roots of our common points, or understand the differences in a deeper way.

In other words, the research traces the partial Hungarian import of the American free speech doctrine. On the one hand, it is clear that the reception of some central elements of the American tradition seems a strong example of law-import: after the restricted and censored social discourse of the communist era had finally ended, interpreters of the democratic constitution turned to an almost hundred-year-long democratic model of freedom of expression. On the other hand, developments in the Hungarian case-law later on demonstrated that law-import cannot be regarded as imitation: sooner or later peculiar lines of arguments and doctrinal interpretation emerge, particularly on a field as closely linked to social context as human speech.

The dissertation presents the research expressly in this two-fold character: after identifying the relevant doctrinal elements of this law-import, it clarifies them focusing on their meaning in the Hungarian doctrine.

During the analysis of the Hungarian case-law the thesis certainly uses the relevant Hungarian literature, as well, placing its conclusions in the domestic academic discussion.

1.2.2. The other component of my research method is the analysis of the case-law of the Hungarian Constitutional Court. The review of the domestic legal practice is restricted to the Constitutional Court despite the fact that the case-law of ordinary courts and some authorities (e.g. the media authority) also contributes to the doctrine. The doctrinal questions concerned, however, have ultimately been decided by the Constitutional Court: it was true even before the redefinition of its competence, and it is even more obvious today when all the final judicial decisions can be directly challenged by filing a constitutional complaint with the Constitutional Court. The

doctrinal foundations explored in the research thus turn our focus, first and foremost, onto the construction produced by the Constitutional Court.

The dissertation, however, does not confine the relevant case-law to the judgments made after the new Hungarian constitution, the Fundamental Law came into force in 2012. As the Constitutional Court declared multiple times: in terms of the fundamental interpretation there is no break in the jurisprudence after 2012. Landmark decisions have so far come to the conclusion that the previous interpretation should be confirmed and developed. Then it shall be claimed that in the realm of freedom of speech the judgments made under the previous constitution are not only useful but simply indispensable for understanding the doctrine.

The thesis explores the jurisprudence of the European Court of Human Rights in a rather irregular way. Some chapters analyze its relevant case-law while others completely lack this line. This characteristic of the dissertation follows from its research objectives: to unravel the Hungarian doctrine but not to use comparative methods. The role of the ECHR is special though: at some significant points the explanation of the domestic interpretation cannot be complete without a Strasbourg perspective, while at other points it is not helpful for this purpose. Accordingly, the research covers the ECHR's case-law only at the former points.

After all, the dissertation can provide two main benefits for its readers: a selected and detailed insight into the most remarkable literature of freedom of expression, and, hopefully, a deeper understanding of the most determining components of the Hungarian free speech doctrine.

2. Results of the research

2.1. The basic constitutional value of speech (Chapter II)

1. The scope of freedom of speech, to wit the concept of „speech” is normative. It is not „speech itself” in its ordinary sense that triggers free speech coverage but certain peculiarities of communication.

2. The relevant attributes are determined by the justification of freedom of expression. Only those forms of communication are covered that are valuable from this point of view.

3. For an adequate constitutional protection of speech, a wide range of communication should be covered, while we can grant different levels of protection. A broad scope well serves constitutional protection, since it triggers free speech scrutiny in a wider range of communication.

4. The Hungarian doctrine of freedom of speech and its scope can be explained the most complex way on the ground of the justification focusing on democratic participation.

5. The basic constitutional value of speech stems from participation in public social communication.

6. Free speech coverage is not dependent on *ad hoc* characteristics, let alone the content, of speech in question: all communication belonging to public social interaction is under its scope.

7. Democratic participation is not the only justifying argument in the Hungarian conception of freedom of expression: individual autonomy, free self-fulfillment has a highly relevant (sometimes decisive) role in the doctrine.

8. The arguments for informed democratic decision-making and about the search for truth are also mentioned and relevant in the case-law.

2.2. Delineating the domain of public debates (Chapter III)

9. Occurrences of communication covered by freedom of speech are not of the same significance, since they are not linked to the basic constitutional value, democratic participation the same way: speech in matters of public concern (public debates) deserves the strongest protection.

10. In terms of constitutional protection it is of fundamental importance that what communication in the public social interaction belongs to public debates. Our endeavor to delineate the domain of public debates using certain practical legal tests can overall not be successful.

11. The status of the person concerned by the expression can alone not be decisive when defining public debates: although it is certainly a highly relevant factor of the assessment, the doctrine is clearly not built just on that. Standards of high protection of speech are relevant more broadly than the activity of public figures, while not all communication affecting public figures is to be measured by those standards.

12. Although lower protection of commercial speech seems a clear thesis in the case-law, commercial interests or effects alone do not disqualify communication from public debate. Commercial interests can intertwine with matters of public concern.

13. Artistic works, whatever important they are in social communication, do not belong to public debates by definition. Artistic value of expression is an important factor for free speech doctrine but cannot bring us closer to the definition of public debates.

14. The general „public concern test” of the case-law fails delineating the domain of public debate more successfully: this test – so rightly – calls the courts to appreciate all the possible circumstances of the case, thus losing its ability to actually filter the relevant factors.

15. The role of practical legal tests is thus limited here: although they can be very helpful in the assessment, the relevant factors cannot be determined by them after all. Their complexity, however, drives our focus onto the main points: the social context of our appreciation and the constitutional value that needs to be served.

16. For the proper conceptualization of the domain of public debates, the constitutional value of democratic public opinion should be consistently kept in mind. Stemming from the underlying principle of democratic participation, democratic public opinion keeps our focus on the relevant constitutional factors that should characterize the domain of public debates.

17. Features of democratic public opinion that are to orientate constitutional adjudication:

17.1. it is developing according to its own logic and rules: the borderlines of the domain of public debates are defined rather by the social context of speech than by normative legal standards

17.2. it is wider than political debates but narrower than public social communication

17.3. democratic public opinion supports and urges citizens to participate in public debates

17.4. in the realm of democratic public opinion those participating in the discourse are regarded as autonomous and responsible citizens jointly bearing the outcome and consequences of the discussion

17.5. the press is the central vehicle of the formation of democratic public opinion: lacking a substantial definition, our assessment inevitably focuses on the traditional and regular channels of public opinion

17.6. democratic public opinion does not include requirements on the content of speech: in itself it can justify only certain regulations on the structure of public communication and discussion

18. the crucial doctrinal role of the domain of public debates: it stresses the point that there must be a social communicative sphere characterized by these features, otherwise the democratic foundations of government will be curtailed

2.3. Harms inflicted by speech (Chapter IV)

19. Speech is specially protected not because it is harmless but despite certain harms it inflicts, since otherwise the right to free speech necessary for a democracy could not be ensured.

20. While dangerous material consequences of speech may justify restriction in case of sufficient causality, intrinsic harms inflicted by the pure encounter with speech should in principle not be a reason for regulation.

21. The methodological rule assigning the place of certain harms in legal appreciation is that the closer a harm is linked to individual rights, the more weight it has.

22. The correct identification of the harm in question helps us clarify our standards: while the test of scare-mongering is the „clear and present danger”, in case of incitement of hatred a somewhat lower (realistic, foreseeable) danger can also justify restriction, for individual rights are jeopardized.

23. Group defamation – as speech causing intrinsic harms – shall not be prosecuted.

24. Important judgements in the Constitutional Court case-law contradicting with this main thesis might be explained the most appropriate way if we conceptualize the harms concerned as unique and take these decisions as special and extraordinary standards that cannot be extended to further issues.

25. „Assimilation legislation”, that protects the sensitivity of a community enforcing it against all, can be justifiable at best in extremely restricted circumstances: in case of the official state/national symbols enlisted in the constitution the „assimilation” is exclusive for no one in the Hungarian political community, since it is not adjusted to the sensitivity or norms of one particular cultural, religious group or nationality.

26. Criminal regulation prohibiting the display of nazi and communist symbols and the denial of sins of dictatorships is to be construed as protecting our most valuable democratic ideas against being undermined but not as defending others’ sensitivity.

27. Speech offending community can be prosecuted only in special additional circumstances: in case of a „captive audience” the concrete situation itself, in case of

the peculiar Hungarian civil law protection the particularly narrowly-tailored subject (i.e. the unrestrictable aspect of human dignity) can be considered as meeting this requirement.

28. The fundamental approach for assessing harms legally: place of harms in the doctrine shall be determined in a way that leaves adequate room for free speech to evolve.

29. The case-law consistently limits legal remedies even regarding individual harms whenever the vibrant and robust nature of public debates is at stake.

2.4. The relevance of content-neutrality (Chapter V)

30. Content-neutrality is a fundamental element in constitutional adjudication. Despite obvious challenges the content-focused assessment has an important role in the Hungarian doctrine.

31. The Hungarian method of content-neutrality, to wit the examination whether an „external bar” can be identified, however, is a standard not independent of the content or communicative impact of speech – nor at its main example, the incitement of hatred.

32. The category of „external bar” embracing subjects from personality rights to the dignity of communities to basic constitutional principles is not a suitable method to differentiate between content-based and content-neutral regulations.

33. Distinguishing the content of speech from the manner thereof is pointless and untenable if the manner is considered – like in the Hungarian case-law – as the style and phrasing of speech.

34. Incoherency of the „external bar” doctrine does not erase the significance of content-based scrutiny. Beside the relevant elements of content-based scrutiny, however, it should be clarified how to exceed it.

35. The relevant theses of content-neutrality in the Hungarian doctrine:

35.1. Communication belonging to public social interaction is covered by freedom of speech irrespective of its content. The scope of free speech is independent of the content of speech in question.

35.2. Limitation on speech should be justified not by referring to its content alone but by certain context. Restrictions should not be based on that the content of speech is unacceptable, unworthy or wrong.

35.3. Viewpoint-neutrality is a central requirement in the Hungarian case-law.

35.4. The Hungarian doctrine of content-neutrality does not focus on the risk raised by a content-based rule alone but rather on other perils: it drives our attention foremost to the motivation behind speech restrictions.

35.5. It is not decisive in itself if the regulation affects the content or message of the speech. The more determining question is whether the reasons for the regulation are constitutionally justifiable or not.

35.6. The government's intention to restrict or distort public discussion can be unveiled with appropriate scrutiny.

35.7. Stringent constitutional examination should not be confined by the content-based/content-neutral dichotomy: seemingly completely content-neutral regulation should be assessed with the most rigorous standards if the government's improper motivation is identified.

35.8. The approach exceeding dichotomy of content-focused analyses is more suitable to new regulations on speech: legislators more and more often try to influence not the content but the structure of public communication – it is crucial that they should be allowed to do so only with justifiable motivation.

2.5. Dynamics of protecting free speech (Chapter VI)

36. The complexity of free speech doctrine and the variety of factors to be taken into account limit the role of practical legal tests. For the correct application of helpful legal formulae we should keep our focus foremost on the dynamics of protecting free speech, i.e. the fundamental relations determining the room of restriction.

37. The dynamics of protecting free speech can be described as a spectrum from an absolutistic form of protection to *ad hoc* balancing between freedom of speech and rival constitutional values.

38. Protection beyond the method of balancing is not unfamiliar for the Hungarian dogmatics of fundamental rights: as exceptions, in case of highly protected rights the relative (balancing) definition of the essential content of rights can be exceeded toward a rather objective, substantial, thus more categorical definition.

39. In the doctrine of freedom of speech the more categorical approach is valid, since it undoubtedly has the two indispensable elements: the extraordinarily high protection and the substantially perceivable essential content.

40. Although the thesis of the extraordinarily high protection is referred to by the case-law under the whole scope of free speech, in certain fields – especially in the realm of commercial speech – the legislator has a wide margin of appreciation in balancing between freedom of speech and other rights or values.

41. Regarding public debates the protection of free speech is not rooted in *ad hoc* circumstances of the individual record but in the general constitutional value of this kind of communication, thus it is becoming categorical. The approach of constitutional adjudication is not evolving on a case-by-case basis but is constitutionally determined here: the relevant factors are always to be assessed from the point of the high protection of speech.

42. A central feature of the dynamics in the domain of public debates is that constitutional adjudication is actually based on the presumption of the unconstitutionality of speech restrictions.

43. The doctrine can take into account various rival values, but it should consistently enforce the categorical protection of speech whenever that is at stake.

44. The categorical protection of the essential content is to be valid for the entire legal order (not only for the *ultima ratio* criminal law).

3. Publications in the subject-matter of the research

Delineating the domain of public debates in the Hungarian doctrine of freedom of speech. In: András Koltay– Bernát Török (eds.): Freedom of the press and media law in the early 21. century 4. Budapest, Wolters Kluwer, 2017. 425-460.

Dynamics of the protection of the freedom of expression. Magyar Jog 2017/12. 721-733

The arts in the purview of the freedom of speech. The point of listing artistic freedom among the basic rights. BUKSZ 2017/2. 157-164.

Free speech and blasphemy. About the inevitable complexity of the legal aspect. In Medias Res 2016/1. 85-91.

Tackling with the variety of constitutional standards. Freedom of the press and the stability of the stock market. In: Zsuzsanna Fejes – Bernát Török (eds.): Suum cuique: Festive studies honoring the 60-year-old Peter Paczolay. Szeged, Pólay Elemér Alapítvány, 2016. 671-684.

About the Hungarian regulation on political advertising. Arguments for enhancing the freedom of media campaigns. In: Ákos Cserny (ed.): Dilemmas of election law. Budapest, Köszolgálati Egyetem, 2015. 151-174.

Differentiating between scope and protection in the doctrine of freedom of speech. Magyar Jog 2015/7-8. 385-393.

The basic constitutional value of speech in the Hungarian conception of free speech. What is covered by freedom of speech? In: András Koltay – Bernát Török (eds.): Freedom of the press and media law in the early 21. century 2. Budapest, Wolters Kluwer, 2015. 203-224.

Can religions or religious people be protected against blasphemy? In: András Koltay (ed.): Media Freedom and Regulation in the New Media World. Budapest, Complex Wolters Kluwer, 2014. 509-531.

Standards of hate speech in the media law. Jogtudományi Közlöny 2013/2. 59-72.

About the judgment of the Supreme Court on a media authority decision finding a violation of human dignity. The administrative protection of human dignity in the media law. Jogesetek Magyarázata 2012/3. 58-65.

Respecting religious beliefs in the Hungarian media regulation. In: Zoltán Mikósi – Máté Dániel Szabó (eds.): Layers of the personality. Essays honoring the 60-year-old László Majtényi. Budapest, Eötvös Károly Intézet, 2010. 111-128.